ਜਨਤਕ ਪੈਗ਼ਾਮ

ਫ਼ਰਵਰੀ '92

ਅੰਕ : 82ਵਾਂ

4/

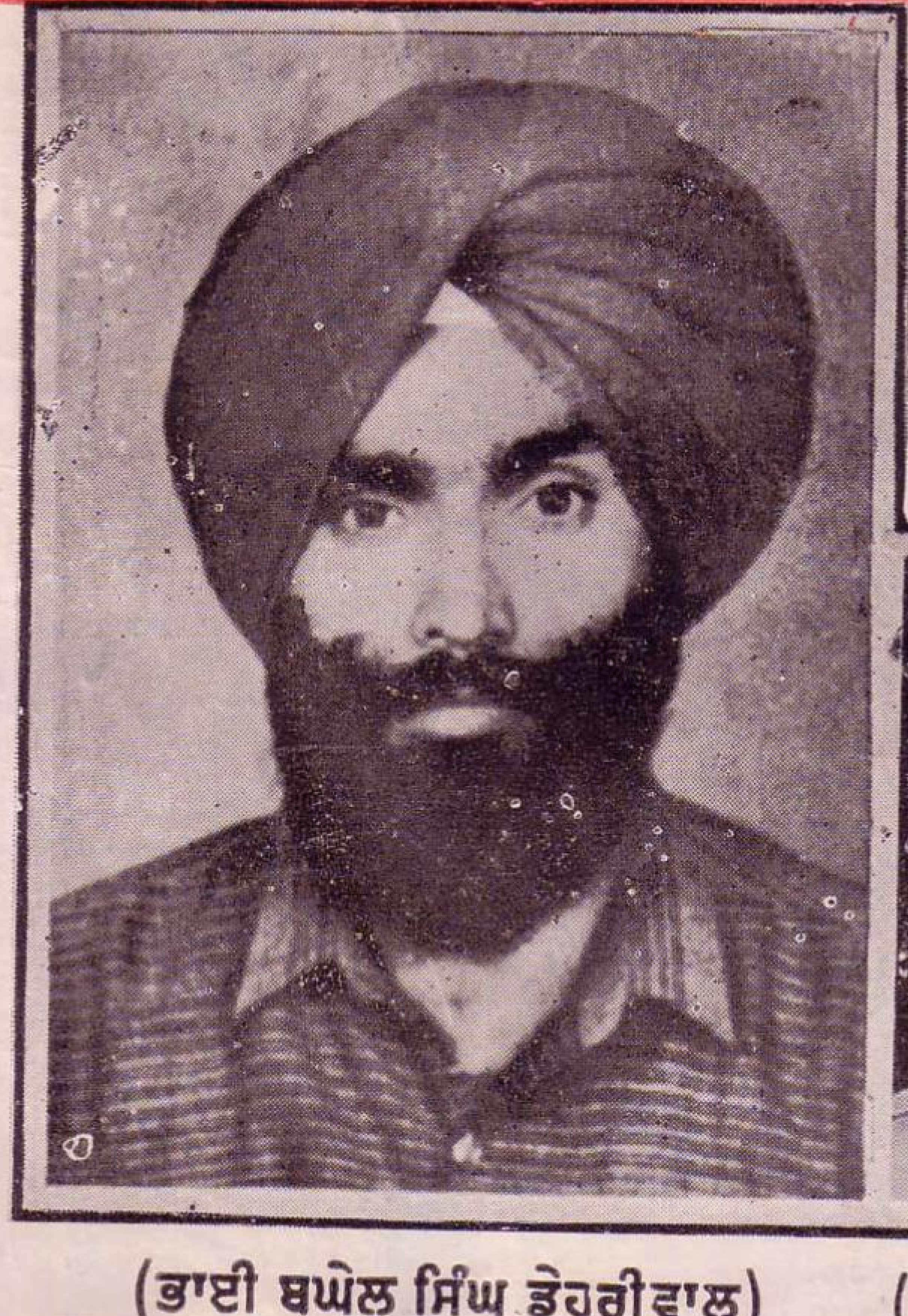

(ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਡੇਹਰੀਵਾਲ) (ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਾਜਲੀ)

ਦਰ ਹਰ ਦੋ ਕੌਨ ਗਰਦਨਿ ਊ ਸਰ-ਬੁਲੰਦ ਸ਼ੁਦ
ਮਨਸੂਰ ਵਾਰ ਹਰ ਕਿ ਸੂਇ ਦਾਰ ਮੀਰਵਦ

(ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੋਯਾ)

ਜੋ ਭੀ ਮਨਸੂਰ ਵਾਂਗ ਸੂਲੀ ਵਲ ਨੂੰ ਦੌੜਦਾ ਹੈ, ਦੋਹਾਂ ਜਹਾਨਾਂ
ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਧੌਣ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਉੱਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ 'ਤੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਰੈਲੀ ਰੋਕਣ ਦੀ ਜਾਬਰ ਕਾਰਵਾਈ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸ਼ਰਮ ਲਾਹ ਕੇ 2 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਹੋ ਰਹੀ ਪੰਥਕ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ਾਬਰ ਚਿਹਰਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਫੌਜੀ, ਅਰਧ ਫੌਜੀ ਬਲਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਰਤ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੈਲੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਣ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਰੋਕਾਂ ਅਤੇ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਰੈਲੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੈਲੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇਣ ਦਾ ਤਹਈਆ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਪੁਲਸੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾ ਕੇ ਹੋਰ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉਤੇ ਉਤਰ ਆਈ। ਉਸਨੇ ਰੈਲੀ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾਠੀ ਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਲਾਠੀ ਚਾਰਜ 'ਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰਾਂ 'ਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗਰੂਰ, ਪਟਿਆਲੇ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇਸ ਰੈਲੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸੋਸ਼ੇ ਛੱਡ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਪੰਥਕ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਰੋਕ ਕੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪਰਚਾਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਚੁਰਾਹੇ 'ਚ ਭੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਦਮ ਰਾਹੀਂ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਚੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਸੈਂਸਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ, ਲਿਖਣ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਭਲਾ ਕਿਹੜੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੇ ਰਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਹੱਥ ਕੰਡੇ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਹਰ ਉਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆ ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਚਾਂ-ਸਰਪੰਚਾਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਰੜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢ ਲਈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਖਲਾ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਥ ਕੰਡੇ ਵਰਤ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰਖਿਆ ਐਕਟ' ਵਰਗੇ ਜਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਆਰੰਭ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖੋਵਾਲ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਸਪਤਾਲ ਫੋਲ ਮਾਰੇ ਜਿਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਦਾਖਲ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਆ ਰਹੇ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਚ ਡੱਕ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਝੇ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਥਕੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਹ 'ਚ ਆ ਕੇ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਪੰਚਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਲਿੰਗ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਗਵਾ

ਤਿੰਨ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਲਿੰਗ ਪੱਤਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਢਢੋਗਲ (ਸੰਗਰੂਰ) ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਜਲੰਧਰ ਜਾਣ ਲਈ ਤੁਰੇ। ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਸਬ-ਡਿਵੀਜਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਨਾਲ ਚਾਹ ਪੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਸਵਾ ਅੱਠ ਵਜੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੀ ਬੱਸ 'ਚ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਸਟਾਫ ਲੱਡਾ ਕੋਠੀ ਤੇ ਮਲੇਰ-ਕੋਟਲਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਭੋਗੀਵਾਲ ਤੋਂ ਬੱਸ ਉਤੋਂ ਲਾਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਹਟਬਦੀ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਚੌਂਕੀ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਲੋਹਟ ਬਦੀ ਚੌਂਕੀ ਚੋਂ ਹੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਲਿੰਗ ਨੇ ਪਲਾਸੌਰ ਦੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਾਰਡ ਦੇ ਕੇ ਪਿੰਡ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕੇ। ਬਾਦ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਢਢੋਗਲ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੋ ਪੰਚ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਲਿੰਗ ਨੂੰ ਲੋਹਟ ਬੱਦੀ ਚੌਂਕੀ 'ਚ ਮਿਲੇ। ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੌਂਕੀ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਚਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਫਦ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਸੰਗਰੂਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਕੱਰ ਗਿਆ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਵਫਦ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਸੰਗਰੂਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਲਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ 'ਹਿਟ ਸਕੂਐਡ' ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਲਿੰਗ ਤੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਲੀ ਦੇ ਘਰ ਕਈ ਵਾਰ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਅਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਕੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਲਿੰਗ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵੋਟ ਸੰਦੂਕੜੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹੀ ਜਾਣਗੀਆਂ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚਾਰ

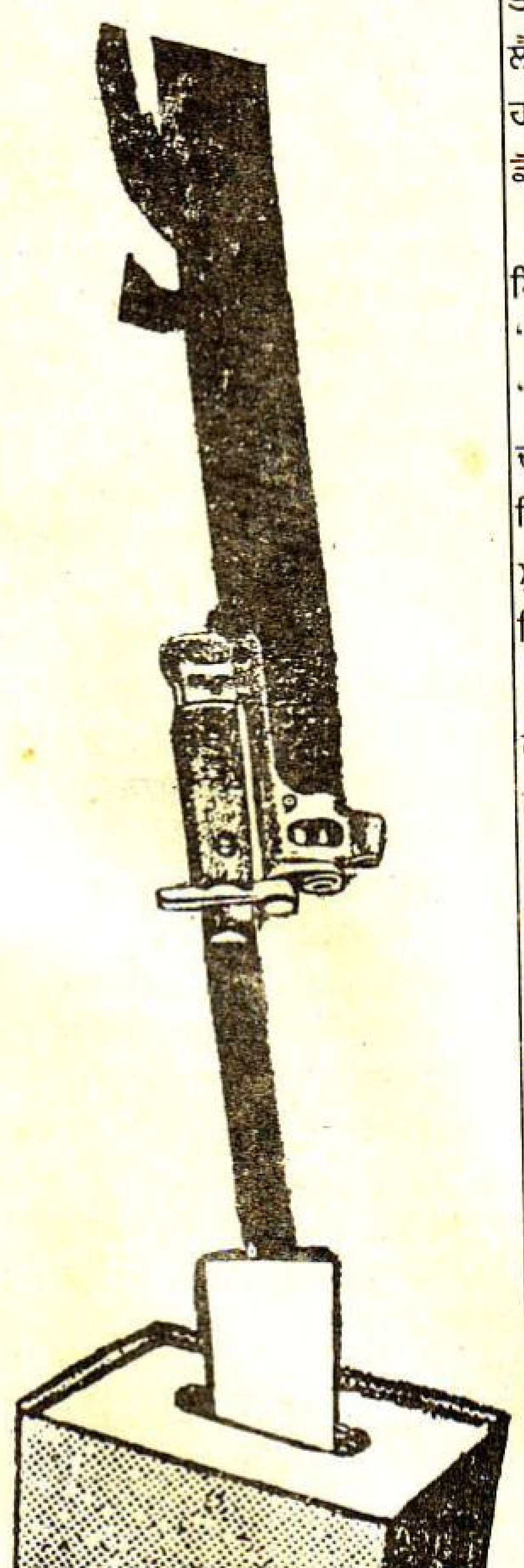

ਲੰਮੀ ਜੱਕੋਤਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੌੜੀ ਦਵਾ ਨਿਗਲਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ । ਅਤੇ ਉਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੱਕੋਤਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਟੱਲ ਜਾਪਦੇ ਹਨ । (ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਧਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਵੀ ਦਬਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਚਿਤੀ ਤੇ ਡਾਵਾਂ-ਡੋਲਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਰੌਂਅ ਜਾਰੀ ਹੈ)

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੇਠ ਹੀ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲਾ 'ਅੱਕ ਚੱਬਣਾ' ਪਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ : ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ 'ਨੱਕ' ਰੱਖਣਾ । ਉਂਜ ਇਹ 'ਨੱਕ' ਐਨਾ ਵੱਢਿਆ-ਟੁੱਕਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ 'ਰੱਖਣ' ਦੇ ਯਤਨ ਇੱਕ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਜਿਹਾ ਤਰਲਾ ਹੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ । ਪਿਛਲੇ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀਆਂ 'ਕੌਮੀ' ਪਾਰਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 'ਨੱਕ' ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਤੇ ਸਹੂਲਤ ਮੁਤਾਬਕ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮਰੋੜੇ ਦਿੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ 'ਨੱਕ' ਬੜਾ ਹੀ ਚਿੱਬਾ ਤੇ ਭੱਦਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ।

ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੀਝ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਫੌਜੀ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੀ ਛਾ ਹੇਠ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਇਹ ਨਾਟਕ ਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ।

ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ 'ਤੇ ਫੌਜ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਛਾਈ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਮੜ੍ਹੇ ਹੋਣ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਚੁਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਚੁਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਧੀਆਂ-ਭੈਣ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਚੁਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਲੱਖਪਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਚੁਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਚੁਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਭੰਗ ਕਰ ਸਕਣ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ, (ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 356) ਜਦੋਂ ਕੱਠਪੁਤਲੀ ਬਣ ਕੇ ਚੱਲਣਾ, ਚੁਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੋਵੇ; ਜਦੋਂ ਦੇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬਣੇ ਫੌਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਰਥ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਾਜਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ । ਆਸ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕ ਇਸ ਸਾਜਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਸਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਦੂਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦੇਣਗੇ । ਇਹ ਖਾਲੀ ਸੰਦੂਕੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਗੀਆਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ । ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸੰਦ ਹੈ । ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਦ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹਰ ਕੌਮ ਦਾ ਜਨਮ-ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਨਕਲੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਥਾਂ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਰੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲੀਏ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀਆਂ ਹਮਾਇਤੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਏ ਹਨ :

ਕੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ-ਜਬਰ, ਤਸ਼ੱਦਦ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ?

ਕੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਣਗੇ ?

ਕੀ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ?

ਕੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਨਾਲ ਫੌਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਚਲੇ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਕੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਇੰਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ?

ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ ?

ਚੋਣ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਡਟਵੇਂ ਮੁਦਈ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਆਪਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਪਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੋੜਵੇਂ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ :

ਕੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ-ਜਬਰ, ਤਸ਼ੱਦਦ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ?

ਕੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਲੰਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਣਗੇ ?

ਕੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ?

ਕੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਫੌਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਜੇ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਵਾਬ "ਨਹੀਂ" ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਤੁਕ ਹੀ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ? ਜੇ ਉਸਦਾ ਜਵਾਬ "ਹਾਂ" ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਜਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਮੂਹਰੇ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਠ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਅਧੀਨ ਆਏ ਬਹੁਤੇ ਮਸਲੇ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ 'ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ' ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਅਧਿਕਾਰਾਂ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ? ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ? ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ? ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ? ਕੀ ਨਕੋਦਰ ਕਾਂਡ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਾਪਰਿਆ ? ਕੀ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਕਾਂਡ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਾਪਰਿਆ ? ਕੀ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕਾਂਡ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾੜ੍ਹੀ ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸ. ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਬਿਮਲ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ, ਜਨਰਲ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਉਂਕੇ ਵਰਗੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ "ਡਿਗਨਿਟੀ" ਅਤੇ "ਦਲਿਤ ਵਾਇਸ" ਵਰਗੇ ਪਰਚਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ? ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਿਬੇਰੋ ਵਰਗੇ ਜਲਾਦ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਆਈਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ? ਕੀ ਰਿਬੇਰੋ ਨੇ "ਗੋਲੀ ਬਦਲੇ ਗੋਲੀ" ਦੀ ਫਾਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ? ਰਿਬੇਰੋ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇ 192 ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ। ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੀ ਗਿਣਤੀ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ? ਲਉ। ਅਜਿਹੇ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਕ ਸਾਥੀ ਮੰਤਰੀ ਦਾ 31 ਜੁਲਾਈ 86 ਦੇ "ਅਜੀਤ" ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਬਿਆਨ ਪੜ੍ਹੋ। "ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਈਆਂਵਾਲਾ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਨੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 17 ਸਾਲ) ਤੇ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 15 ਸਾਲ) ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਬਿਲਕੁੱਲ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਿੰਡ ਸੈਦਾ ਰਵੇਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਪਿੰਡ ਰੱਤਾ ਖੇੜਾ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਤਲ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਘੜ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਸ੍ਰੀ ਜਟਾਣਾ ਤੇ ਐਸ.ਪੀ. ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਹਰਭਜਨ ਚੰਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।"

ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਈਆਂਵਾਲਾ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਹੇਠ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਉਕਾਤ ਵੀ ਸੱਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ ਇਹ ਮੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਬਿਆਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ

ਕਰ ਸਕਦੇ । ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇਕ ਟਕੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ।

ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੀ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਇਹਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ।7 ਫ਼ਰਵਰੀ 1988 ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿੱਚ ਨਾਨਕੀ ਬੈਂਸ ਦੀ ਛਪੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਠਰੂ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 1986 ਨੂੰ ਤਰਨਤਾਰਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ।..ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਰਪਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੋੜ ਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਚਪੇੜਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।" ਕੀ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ?

ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜਿਨਾ ਵੀ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ । ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਤੇ ਨੱਚਣਾ ਜਾ ਨਾ ਨੱਚਣਾ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਦੀ ਮਰਜੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਤਰਕ ਹੀ ਇਹੀ ਹੈ ।ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ "ਰਾਜ" ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮਰਜੀ ਮੁਤਾਬਕ ਚਲਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ ।ਅੱਜ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਇਕ ਇਕੋ ਮਰਜ਼ੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਜਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਦੇਣਾ ਹੈ । ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਮਰਜੀ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ ਚਲੇਗੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 356 ਤਹਿਤ ਝਟਕ ਦੇਵੇਗਾ । ਏਨੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਕੀਕਤਾਂ ਅਤੇ ਤਲਖ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ।

ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੌਥੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਆਪ ਹੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ । ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ । ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤਾਜਾ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਫੌਜ ਓਨਾ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ ਜਦ ਤੱਕ "ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ।" ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਫੌਜ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ । (ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਵਿੰਗ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵੀ ਫੌਜ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਬਾਰੇ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ (ਇਲੈਸਟਰਿਡ ਵੀਕਲੀ, 1 ਫ਼ਰਵਰੀ, 1992) । ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰੋਂ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ 19 ਫ਼ਰਵਰੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਜਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ । ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਸਿਵਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠ ਰਿਹਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਾਮਬੰਦੀ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਜਬੂਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਹੈ । ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਮਜਬੂਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ । ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਵੇ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਫਰਕ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹਨ । ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਹਿਮਤ ਹਨ । ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਮਜੋਰ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਖੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਮਜਬੂਤ ਹੋ ਜਾਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮਜਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਿਲ ਗੋਭੇ ਦੀ ਜਿਸਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸੁਰਜੀਤ ਦੇ ਹੱਥ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਣ ਮਸਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ । ਸਿੱਖ ਸਭ ਨੂੰ ਅਜਮਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ । ਇਹੀ ਦਲੀਲ ਪਜਾਬ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਢੁੱਕਦੀ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਫੌਜ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਾਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ । ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਕੌਮੀ ਅਜਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਨਿਹਰੀ ਮੌਕਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਣਾ ਭਾਰੀ ਗਲਤੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ । ਉਹ 19 ਫ਼ਰਵਰੀ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਮਝਦੀ ਹੈ । ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਥਾਂ ਅਜਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

O ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਮ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਫੰਡ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ।

ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਉਤੇ ਦਿੱਤੀ ਮਦਦ	3550 ਰੁਪਏ
ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ	3550 ਰੁਪਏ
ਭਾਈ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਮ ਦੀ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ	3550 ਰੁਪਏ
ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਭੇਜੇ	1000 ਰੁਪਏ
ਕੁੱਲ ਜੋੜ	11650 ਰੁਪਏ

* 2500 ਰੁਪਏ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਹਾਇਤਾ ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਈ ਹੈ । ਇਹ ਪੈਸਾ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ।

ਵੱਲੋਂ :

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਮੇਟੀ ।

ਜਨਤਕ ਪੈਗ਼ਾਮ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਆਈ

1. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ 400
2. ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ 200
3. ਸੋਹਣ (ਸੁਨਾਮ) ਤੋਂ ਲੜਕੀ ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ 200
4. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਟਕਰਸਰ 100
5. ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦੇ ਪਾਠਕ 100

ਸਿਆਸੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਲਾਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ

26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਦੇ ਲਾਲ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ''ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ'' ਝੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਜਲਾਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਬੇ-ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਜਲਾਲਤ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਰਚਾਰਕਾਂ, ਗਿਰੀ ਲਾਲ ਜੈਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਰੁਣ ਸ਼ੋਰੀ ਤੱਕ ਤੇ ਸਵਪਨ ਦਾਸ ਗੁਪਤਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੰਦਨ ਮਿੱਤਰਾ ਤੱਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਉਹ ਲੁਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਉਹ ਲੁਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਇਕੱਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਡੰਕੇ ਵਜਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। 'ਏਕਤਾ ਯਾਤਰਾ' ਦੇ ਫਰਾਡ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ 'ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ' ਝੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ 11 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਏਕਤਾ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਬੜੇ ਦਮਗਜੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ 'ਕੇਸਰੀ ਵਾਹਿਨੀ' ਦੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਛੋਕਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਏਡਾ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਪਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸ਼ੈਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਇਸਦੀ ਭੱਲ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਤੁੱਲਿਆ ਰਿਹਾ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਰਾੜੇ ਛੱਡਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਢਾਈ ਲੱਖ ''ਕੇਸਰੀ ਵਾਹਿਨੀ'' ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਲੈ ਕੇ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸੜਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।

ਪਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਜੰਮੂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੜਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਫੂਕ ਨਿਕਲੀ ਉਹ ਜੱਗ ਨੇ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਐਸਾ ਕਰਾਰਾ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਲਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਰਫਿਊ ਏਨਾ ਸਖ਼ਤ ਸੀ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕੁੱਤਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੈੱਡ ਕੁਆਟਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਬੰਬ ਮਾਰ ਕੇ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਸਕਸੈਨਾ ਪੰਜ ਵੱਡੇ ਪੁਲਸੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਮਗਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢਣ ਲਈ ਬੱਸ ਇਹ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਹਿੱਲੀ ਹੀ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੰਮੂ ਤੱਕ ਮਾਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫੜਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਉਹ ਊਧਮਪੁਰ ਤੋਂ ਫੌਜੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਲੱਖ 'ਯਾਤਰੀਆਂ' ਸਮੇਤ ਸੜਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਧਰੀਆਂ ਧਰਾਈਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸੜਕੀ ਰਸਤਾ ਬੰਦ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ ਅਨੇਕਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੜਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਡਰ ਨਾਲ ਉਹ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੜਬੜਾਇਆ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ''ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ'' ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ 'ਪਵਿੱਤਰ' ਜਲ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਲਾਲ ਚੌਕ 'ਚ 'ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ' ਝੁਲਾਇਆ ਉਸਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।

ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੁਤਾਬਕ 2000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫੌਜੀ ਅਰਧ ਫੌਜੀ ਬਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਘਿਰਿਆ ਜੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ 70 ਗੁਰਗਿਆਂ ਸਮੇਤ ਐਨ ਸਵੇਰੇ ਦੇ 8 ਵਜ ਕੇ 30 ਮਿੰਟ ਉਤੇ ਫੌਜ ਦੀ ਬਕਤਰਬੰਦ ਗੱਡੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਡੌਰ-ਭੌਰ ਹੋਏ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲਟਕਾਏ ਝੰਡੇ ਨਾਲ ਖਲੋ ਕੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਿੱਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ ਝੰਡਾ ਹੀ ਝੁਲਾਏਗਾ। ਦੇਸ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਜੋਸ਼ ਭਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰਲਾ ਕਾਂਬਾ ਤੇ ਡਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਾਂਬਾ ਤੇ ਡਰ ਉਸਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਦਹਵਾਸੀ 'ਚ ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੇ ਝੰਡੇ ਦੀ ਰੱਸੀ ਖਿੱਚੀ ਤਾਂ ਝੰਡਾ ਸਮੇਤ ਰੱਸੇ ਦੇ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ 'ਚ ਵੱਜਾ। ਬੁੜ-ਬੁੜ ਕਰਦੇ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਲਟਕਾਏ ਝੰਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਉਣ ਦਾ ਕੌੜਾ ਅੱਕ ਚੱਬਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ।

ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਏ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਤ ਉਸਦੇ 70 ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਕਤਰ ਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ 'ਚ ਸੁੱਟਿਆ ਤੇ ਔਹ ਗਏ ਔਹ ਗਏ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 3 ਯਾਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕਤਾ ਯਾਤਰੀ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ 10 ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। 8 ਵਜ ਕੇ 40 ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਲਾਲ ਚੌਕ 'ਚ ਉਲੂ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਇਹ ਨੌਟੰਕੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀਨਗਰ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਰਾਕਟ ਛੱਡੇ ਜਿਹੜੇ ਐਨ ਲਾਲ ਚੌਕ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਡਿੱਗੇ। ਜੋਸ਼ੀ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ 'ਚ ਇੱਕ ਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਜੋਸ਼ੀ ਇਹ ਡਰਾਮਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਰੱਖੇ। ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਵਿੱਚ ਫੌਜੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਇੱਕ ਵੀ ਚਿੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੜਕ ਰਹੀ। ਲਾਹਨਤ, ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਜਲਾਲਤ ਦਾ ਆਲਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਉਂ ਕਰਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂ ਘਾਟੀ 'ਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਜੋਸ਼ੀ ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਘਾਟੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਹੌਂਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹਨ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਮੱਤਾਂ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਣ ਵਾਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਪਾਠਕ ਵਰਗ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿੱਖ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਤਬਕਾ ਹੈ । ਨਿਰਪੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਬੜੀ ਸੰਤੁਲਤ ਅਤੇ ਨਪੀ-ਤੁਲੀ ਹੋਵੇ । ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੇ । ਇਸਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਵੀ ਉਠਾਉਣੀ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜਬਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰੇ । ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦਾ ਬਾਨੀ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੱਜਣ (ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ) ਸੀ । ਪਰ ਐਸ ਵੇਲੇ ਇਸ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਹਾਸ਼ਾ ਲਾਬੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬਜ ਹੈ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਟੀਆ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ । ਉਸ ਨੇ ਜੂਨ '84 'ਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਡਟਵੀਂ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਸੀ । ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਕ ਪਵੇਗਾ । ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਆਸ ਹੁਣ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਇਸਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ ਐਨ. ਨਰਾਇਣਨ ਦੀ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸਨੇ ਨਰਮਦਲੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਧੜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲੀਆ ਵਾਂਗ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪੁਚਕਾਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਇਆ ਹੈ । ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੀ 20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕੁਮੱਤਾਂ ਦੇਂਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ''ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੋ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈ । ਪਹਿਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਲੜਾਈ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਹੈ ।'' ਇਉਂ ਉਹ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਪਰ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਉਸਦੀ ਕੁਮੱਤ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਬਾਈਕਾਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸੇ ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਂਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ''ਜੇ ਬਾਈਕਾਟ ਪੱਖੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅੜੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।''

ਵੀ.ਐਨ. ਨਰਾਇਣਨ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਰਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਈ ਹੈ । ਪਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੀ ਮਸਕਦ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਜਨਤਕ ਪੈਗ਼ਾਮ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮੰਤਵ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇੱਥੇ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਗੱਲ ਪੈਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਵੱਲੋਂ ਜੂਨ 'ਚ ਐਨ. ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਚੋਣਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਗਿਲਾ ਸੀ ਕਿ ਇਉਂ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਈ ਦੁਫੇੜ ਦਾ ਲਾਹਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ । ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਖ ਧੜਿਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਢਿੱਡ 'ਚ ਪੀੜ ਉੱਠ ਖਲੋਤੀ ਹੈ । ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਗਰਦਾਨੇ ਜਾਣਗੇ ।

ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ । ਨਾਮ ਨਾ ਜਾਣੇ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ

''ਮਹਾਰਾਜਾ'' ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ।

ਐਸੀ ਮਰਨੀ ਜੋ ਮਰੈ

ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਡੇਹਰੀਵਾਲ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜਾ ਜਨਮ ਸੰਨ 1958 ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਡੇਹਰੀਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ । ਆਪ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਉਘੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਜਥੇਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਸਨ । ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪ ਨੂੰ 'ਯੋਧਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪ ਅੰਦਰ ਯੋਧਿਆਂ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਦੇਖੇ ਤੇ ਆਪ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯੋਧੇ ਸ: ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ (ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ 'ਤੇ ਖਾਲਸਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ) ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੁਝ ਪਏ । ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਨੇ (1975-76 ਵਿੱਚ) ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ।

ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ । ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਅ ਗਿਆ । ਸੰਨ 1986-87 ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਫੜੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਢਾਹੁਣ ਕਾਰਨ ਆਪ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ।

ਸੰਨ 1986 ਵਿੱਚ ਆਪ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਸਿਰਜੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋ ਗਿਆ । ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੁਝਾਰੂ ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ । ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਭਣੇਵੇਂ ਭਾਈ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰਜਾ ਨੂੰ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਈ । ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ । ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਵਰ੍ਹੀਣੇ ਦੇ ਭੋਗ ਮੌਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸਿਸ਼ ਕੀਤੀ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਮੁੜ ਘਰ ਨਾ ਪਰਤੇ । ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਆਪ ਭਾਈ ਕੰਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਵਰਗੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ । ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੜ ਦੇ ਕੇ.ਸੀ.ਐਫ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਣਨ 'ਤੇ ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੋਰਸ ਦਾ ਪਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਅਜਿਹਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਿਆਕਤ, ਸਮਰਥਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ (ਪੰਜਵੜ) ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੂਝ-ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ । ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਨਕਸ਼ਾ ਬਨਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ । ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਫਜ਼ੂਲ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧਮਕੀਆਂ ਭਰੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸੀ ਨੀਤੀ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ । ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਬਾਰੇ ਉਠੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ 'ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ' ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲੇਖ ਲਿਖ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ । ਇਹ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਸੀ । ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਪਰਾਲਾ ਸੀ ।

ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਗਰੀਬਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਘਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਫ਼ਿਕਰ ਸੀ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ 'ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ' ਦੇ ਸਤੰਬਰ-91 ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਸਭ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ।

ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਚੈਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ । ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਉਸ ਕੌਮ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਮੂਹ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵੱਲ ਗੌਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ।

ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਜਨਤਕ-ਪੈਗਾਮ' ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ-91 ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਲੇ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ । ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਛੋਟੇ ਪੁਲਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ । ਝੂਠੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਂਕੜਬਾਜੀ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਲੱਤ ਨਾ ਮਾਰੋ ਸਗੋਂ ਹੱਕ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਮਘ ਰਹੀ ਜੋਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣੋ ।'' (ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਖ਼ਤ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਦੇ ਇਸੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ-ਸੰਪਾਦਕ)

ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਜਮਸ਼ੇਦਪੁਰ 'ਚੋਂ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ।

ਆਪ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ । ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ । ਕੁਝ ਚਿਰ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵੀ ਨਾ ਦਿਖਾਈ । ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ 'ਤੇ ਆਪ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ 19-20 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਬਣਾਈ ਕਿ 'ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦੌੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਕੁਚਲਿਆ ਗਿਆ ।'' ਇਹ ਉਹੀ ਕਹਾਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਰਜਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ । ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇੜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਨਾਲ ਨੂੜੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ

ਆਪਣੇ ਪਾਪੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸਮਝਦੀ ਸੀ । ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਸਾਢੇ ਕੁ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਬੇਟਾ ਦੀਪ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਸੁਖਬੀਰ ਕੌਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ ।

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ (ਛਾਜਲੀ)

16 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਦੀ ਇੱਕ ਧਾੜ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ (ਛਾਜਲੀ) ਦੇ ਘਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ । ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪੁਲਸ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਦਬੋਚ ਲਿਆ । ਪੁਲਸੀ ਜੱਲਾਦਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਬੇ-ਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਨੂੜ ਕੇ ਪੁਲਸ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਉਤੇ ਲੈ ਗਈ । ਉਥੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਪੁਲਸ ਪੱਕੀ ਸੂਹ ਉਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭੇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ । ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੂਹੀਆ ਪੁਲਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਨਾਲਾ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸਰਬੱਤ ਸਿੰਘ (ਕਟੂ) ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਭੇਦ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ । ਕੋਈ ਘੰਟਾ ਭਰ ਪੁਲਸੀ ਜੱਲਾਦ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਜਬਰ ਢਾਹੁੰਦੇ ਰਹੇ । ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੀ ਭੇਦ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜੁਆਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਸ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਰਬੱਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਧਨੌਲੇ ਦੇ ਠਾਣੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਤ ਭਰ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਜਬਰ ਦਾ ਹਰ ਹਥਿਆਰ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਗਿਆ । ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪੁਲਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਹੁੰ ਜਮੂਰਾਂ ਨਾਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਅੰਦਰ ਕਿੱਲ ਠੋਕੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ਕ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਸਲਾਖਾਂ ਨਾਲ ਲੂਹਿਆ ਗਿਆ । ਪਰ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਕੇ ਵੀ ਮੂੰਹੋਂ ਸੀ ਨਾ ਉਚਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸੂਰਮਿਆਂ ਕੋਲੋਂ [illegible]ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਤੁਰਿਆ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜ਼[illegible]ਂ ਦੇ ਹਰ ਜ਼ੁਲਮ ਮੂਹਰੇ ਚਟਾਨ ਵਾਂਗ ਡਟਿਆ ਰਿਹਾ । ਉਹ ਹਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਜੁਆਬ ਕਰਾਰੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਗਲੀਜ਼ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਥੁਕਦਾ ਰਿਹਾ । ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਦਕ ਦਿਲੀ ਮੂਹਰੇ ਛਿੱਥੇ ਪਏ ਪੁਲਸੀ ਜੱਲਾਦਾਂ ਨੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਚਾਰ ਕੁ ਵਜੇ ਦੋਨੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਠਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਡਰੇਨ ਦੇ ਪੁਲ ਉਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਰਚ ਦਿੱਤੀ ।

ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਛਾਜਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਗਰੀਬ, ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੋਣਹਾਰ ਮੈਂਬਰ ਸੀ । ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਇਆ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉਠ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਡ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ ਸੀ । ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਘਰ ਅੰਦਰ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮਹੌਲ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ਉਤੇ ਵੀ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹ ਗਈ । ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ (ਸੁਨਾਮ) ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ.(ਸੁਨਾਮ) ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ''ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ'' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੇਤ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ । ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਰੋਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਤੇ ਅਮਲ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਸਿੱਖੀ ਵੱਲ ਮੋੜ ਲਿਆ । ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬਰਾਬਰੀ, ਸਮਾਜਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਵਾਲਤਾ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਲੀ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ । ਉਹ ਚੱਲ ਰਹੇ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਵਾਲੇ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕਾਇਲ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੋਚ ਤੇ ਸੇਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਬੇਹੱਦ ਰੜਕਦੀ ਸੀ । ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਾਜਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਉਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਜੂਝਣਾ ਹੈ । ਭਾਰਤ ਦੇ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਾਕਮਾਂ ਹੱਥੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬੇਨਕਸ਼ ਨਾਹਰੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ । ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਅਜਿਹੇ ਖਾਲਸਈ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਖੁਦ ਆਪ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਾਤ-ਪਾਤੀ ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਦਾਬੇ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਕੌਮ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਲਹੂ ਡੀਕਣ ਵਾਲੇ 'ਮਲਕ-ਭਾਗੋਆਂ' ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸਗੋਂ ਕਿਰਤ ਦੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ('ਭਾਈ ਲਾਲੋਆਂ') ਦੇ ਹੱਥ ਹੋਵੇ; ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਜਬਰ ਅਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਸਕੇ ।

ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾੜਕੂ ਫੋਰਸਾਂ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਉਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿੱਗਰ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ । ਇਸੇ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਫ਼ੋਰਸ (ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਗੁਰੀਲਾ ਫੋਰਸ) ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਲਿਆ । ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਫ਼ੋਰਸ ਦਾ ਜੋ ਵਿਚਾਰ-ਨਕਸ਼ਾ ਸੀ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਾਰਨਾ ਤੇ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ । ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਅਜੇ ਕੁਝ ਮੁਢਲੇ ਯਤਨ ਹੀ ਜੁਟਾਏ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰ-ਦਿਲੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰੇ ਪੈ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਚਿੰਤੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਮੌਤ-ਪੰਜੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ।

ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਚਿਰ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ । ਪਰ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਸੂਝ-ਸਿਆਣਪ, ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੋਣਹਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਚਿਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਪੱਕ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣੀ ਸੀ । ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਉਂਤੇ ਜਾਂ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹੇ ਗਏ ਖਾੜਕੂ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨਹੀਂ ਸਨ । ਸਗੋਂ ਅਸਲੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਮਾਰਗ-ਸੇਧ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੂਲੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਦੂਜਾ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ

ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਇਆ ਪਲਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੱਕੀ ਨਿਹਚਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਰਬੱਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਐਨ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋਤੀ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਝਾਕ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ । ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸਰਬੱਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੂਝਵਾਨ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਣਾ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸੋਮਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਲਪੇ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਤੇ ਤਮੰਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ।

ਭਾਈ ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ

ਭਾਈ ਸਰਬੱਤ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ

ਭਾਈ ਸਰਬੱਤ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ ਪਿੰਡ ਕੱਟੂ (ਬਰਨਾਲਾ) ਨਿਆਣੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲਾਡੀ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਦੇ ਸਨ । ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੀਲਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਸਿੱਖ ਲਏ ਸਨ । ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਾਣ-ਆਉਣ ਤੇ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਸੀ ਆਪ ਬੜੇ ਅਦਬ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਪੁਲਸੀ ਜਲਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਜਾਣਾ ਕੌਮ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਭਾਈ ਸਰਬਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਕੱਟੂ ਦੇ ਇੱਕ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ । ਘਰਦਿਆਂ ਦੀ ਹੱਡ-ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਦੱਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਕਰਕੇ 1989 'ਚ ਅਕਾਲ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਮਸਤੂਆਣਾ (ਸੰਗਰੂਰ) 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ । ਕਾਲਜ 'ਚ ਪੈਰ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ । ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ 'ਚ ਹੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਯੂਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ । ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਲੋਚਦੇ ਸਨ । ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਪ ਆਪਣੇ ਜਮਾਤੀ ਭਾਈ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਖਾੜਕੂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਪਏ । ਭਾਈ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉਪਰੰਤ ਸਰਬੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀ (ਛਾਜਲੀ) ਬਾਨੀ ਮੁਖੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਗੁਰੀਲਾ ਫੋਰਸ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਕੇ.ਜੀ.ਐਫ. ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਇਲ ਹੋ ਗਏ । ਕੇ.ਜੀ.ਐਫ. ਦੇ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੱਕ ਆਪ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ । ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੇ ਲਗਨ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਪ ਨੂੰ ਏਰੀਆ ਕਮਾਂਡਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਤੁਅਸਬਾਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਦਿੱਲੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾੜ੍ਹੇ ਫੌਜੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਅਡੋਲ ਰਹੇ । ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰ ਲਿਆ । 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਧਨੌਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ । ਕਿਸੇ ਸੂਹੀਏ ਦੇ ਦੱਸਣ 'ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 16 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ । 16 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਪੁਲਸੀ ਜਲਾਦ ਦੋਵਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਪਰਖਦੇ ਰਹੇ । ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਦੇ ਅਡੋਲ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਢੰਗ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਨਾ ਅਪਨਾਇਆ ਹੋਵੇ । ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਹੰਭੇ ਪੁਲਸੀ ਜਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਨਾਲ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਕੀਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਭੈ ਜਿਹਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਇਸ ਭੈ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਧਨੌਲਾ ਲਾਗੇ ਡਰੇਨ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਘੜ ਦਿੱਤੀ । ਭਾਵੇਂ ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸਿਦਕੀ ਸ਼ਹਾਦਤ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਸੀ ਜਲਾਦਾਂ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਮੂਹਰੇ ਝੁਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ।

ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੀਰਾ

ਸ਼ਹੀਦ ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਕੌਰ ਕੁਲਾਰਾਂ

ਸ਼ਹੀਦ ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਕੌਰ ਕੁਲਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ (ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਲੀਲਾ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰਾਂ) ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ । ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਪਰ, ਕੌਮ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਮਾਤਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਰਾਵਿਆਂ ਮੂਹਰੇ ਥਿੜਕਣ ਵਾਲੀ ਕਦੋਂ ਸੀ ? ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੁਖਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ ਸੀ । ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ 'ਕੰਸ' (ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪੰਥ ਨੂੰ 'ਸੋਧਣ ਦੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ 'ਲੈ ਲਈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ । 'ਕੰਸ' ਦੀਆਂ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਅੰਤ ਇਹ ਸਿਦਕੀ ਮਾਤਾ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀ ਗਈ ।

ਭਾਈ ਲੀਲਾ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰਾਂ

ਭਾਈ ਲੀਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ (ਸ਼ਹੀਦ) ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਕੌਰ ਕੁਲਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿੰਡ ਕੁਲਾਰਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ । ਆਪ ਭਾਈ ਸੁਖਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਏਰੀਆ ਕਮਾਂਡਰ ਬੀ.ਟੀ.ਐਫ.(ਸੰਘਾ) ਸੰਗਰੂਰ) ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸਨ । ਮੰਨੂਵਾਦ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਮੀਨੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਇੱਕ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਪਰ ਆਪ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸਾਰਾ ਇਲਾਕਾ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਭਾਈ ਸੁਖਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁਦ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੇ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ । ਆਪ ਕੇ.ਸੀ.ਐਫ.(ਪੰਜਵੜ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਸੁਖਰਾਮ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੁੰਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਜਾ ਢਾਹਿਆ । ਆਪਦੇ ਪਿਆਰ-ਮੁਹੱਬਤ ਅਤੇ ਮਿਲਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਖੁਲ੍ਹੇ-ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਸੁਭਾਅ ਸਦਕਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਆਲੋਅਰਖ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤਾ, ਭਾਈ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿਘ ਆਪ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਾਥੀ ਬਣ ਗਏ । ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਲੀਲਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਕਰਨ ਦਾ ਖਾਸ ਹੁਨਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹੁਨਰ 'ਤੇ ਦੰਗ ਸਨ । ਭਾਈ ਲੀਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ, ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਜਾਂ ਬੇ-ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਮਨਹੂਸ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਹਚਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਐਕਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ।

ਭਾਈ ਲੀਲਾ ਸਿੰਘ, ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਸਮੇਤ, 22 ਨਵੰਬਰ 1991 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ । ਇੱਕ ਨੀਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੁਖਬਰੀ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਥਾਣੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੈਟਾਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਹੀ ਘੇਰ ਲਿਆ । ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸਾਇਨਾਈਡ ਦੇ ਕੈਪਸੂਲ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ ।

ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਗਰੂਰ

ਭਾਈ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ 'ਕਾਕਾ'

ਜਿਊਣਾ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤੰਗੀ ਏ
ਮੌਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਏ

ਭਾਈ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਕਾਕਾ ਬੜੇ ਹੀ ਨਿੱਘੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ । ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ 18 ਸਤੰਬਰ 1968 ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਇਆ । ਆਪ ਬਰਨਾਲੇ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ) ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਕੋਠੇ ਸਰਜੀਤਪੁਰਾ ਵਿੱਚ ਪਲੇ ਤੇ ਜਵਾਨ ਹੋਏ । ਆਪ ਦੇ ਚਾਰ ਭਰਾ ਤੇ ਇੱਕ ਭੈਣ ਹੈ ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ । ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੇ ਆਪ ਦਾ ਦਿਲ ਛਲਣੀ-ਛਲਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਰੋਹ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ । ਪੁਲਸ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਪਰ ਆਪ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਰਹੇ । ਅਖ਼ੀਰ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ ਆਪ ਦੇ ਘਰ ਕੋਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਆਪ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ । ਭਾਈ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਮਾਰਿਆ । ਭਾਈ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਦੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ ।

15 ਅਕਤੂਬਰ 1991 ਨੂੰ ਆਪ ਪਿੰਡ ਦੀਵਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ । ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰ-ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ । ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਪਾਹ ਦੇ

ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖ ਲਿਆ । ਆਪ ਨੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੱਥ ਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਇਆਨਾਇਡ ਖਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀਣਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ । ਪਰ ਜ਼ਾਲਮ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੀਵਾਨੇ ਤੇ ਸੋਹੀਆ ਦੇ ਵਿੱਚ ਡਰੇਨ ਦੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਵਾਰਸ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਬਰਨਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸ਼ਮਾ ਦਾ ਇਹ ਪਰਵਾਨਾ-ਭਾਈ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਕਾ ਇੱਕ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੌਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਗਿਆ ।

ਇੱਕ ਪਾਠਕ (ਬਰਨਾਲਾ)

ਭਾਈ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 15 ਜੂਨ 1958 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬਾਲਦ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਹਮੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁਖੋਂ ਹੋਇਆ । ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਈ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਹੈ । ਆਪ ਬਾਲ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਅਣਖੀ ਤੇ ਦਲੇਰ ਸਨ । ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੁੱਟ ਪਏ । ਆਪ ਹਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ । ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਮੈਡਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੀਲਡਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਜਦੋਂ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਆਪ ਉਸਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ । ਨਿਰਭੈ ਅਤੇ ਨਿਧੜਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪ ਦਾ ਮਾਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ।

ਆਪ 26 ਅਗਸਤ 1976 ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ । ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਦੀ ਹੱਡੀ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੇ 20 ਮਾਰਚ 1980 ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ । ਘਰ ਆ ਕੇ ਆਪ ਫਿਰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਪਏ । ਆਪ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ (ਉਰਫ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ । ਆਪ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੋਹ ਸੀ । ਉਂਜ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ ਪਰ ਦੋ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮੋਹ ਸੀ । ਉਹ ਘਰ ਅੰਤ ਤੱਕ ਯਾਰ ਦੇ ਯਾਰ ਰਹੇ ।

1984 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਆਪ ਦਾ ਮਨ ਵਲੂੰਧਰਿਆ ਗਿਆ । 1986 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਆਪ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰ ਲਿਆ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਮਾਨ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ।

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੀ । ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਲੱਡਾ ਕੋਠੀ ਵਾਲੇ ਬੁੱਚੜਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਾ ਕੇ ਅਣ-ਮਨੁੱਖੀ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ । ਇਸ ਤੋਂ ਰੋ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲਿਆ । ਜਨਵਰੀ 1991 ਵਿੱਚ ਆਪ ਬੱਬਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਲ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੰਗਾ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲੇ । ਆਪ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਾਨਸਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ । ਇੱਥੇ ਆਪ ਦੀ ਡੀਊਟੀ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫੂਲੇਵਾਲਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ।

ਕਿਸੇ ਮੁਖਬਰ ਦੀ ਪੱਕੀ ਸੂਹ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ । ਆਪ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ-ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫੂਲੇਵਾਲ-ਨੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਤਿੰਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੋ ਜਿਪਸੀਆਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਬਲੂਟ ਪਰੂਫ ਟਰੈਕਟਰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ । ਭਾਈ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਲਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬੜੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਮੋਰਚਾ ਪੁੱਟ ਲਿਆ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ 36 ਘੰਟੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ । ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੀ ਆਪ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈ ਰਹੀ ।

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਿਰਿਆ ਤੇ ਡੱਟਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਮਰਦ, ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਆ ਡਟੀਆਂ । ਪੁਲਿਸ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਹੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਫੱਟੜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ । ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਸਾਇਨਾਇਡ ਖਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਏ ।

ਵਸੋਂ ਬਾਹਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀ ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ ਦਾ ਜਨਵਰੀ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੇ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅੰਕ ਵੀ ਕੁਝ ਪੱਛੜੇ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਅਕਾਰ ਵਿੱਚ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਕਈ ਲੇਖਕ ਵੀਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਅਹਿਮ ਲੇਖ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਥਾਈ ਕਾਲਮ ਵੀ ਛਪਣੋ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ । ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕ ਸਾਡੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਗੇ ।

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫ਼ੌਜਾਂ ਕੌਣ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਲੇਖ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸ: ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਸਨ । ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਾਂ ਛਪਣੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ । ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਸਿੰਮਹਾ ਰਾਓ ਦੇ ਨਾਂ ਖੁਲ੍ਹਾ ਖ਼ਤ

(੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

''ਕਲਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਸਾਈਂ, ਧਰਮ ਪੰਖ ਕਰ ਉਡਰਿਹਾ''

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰਾਓ ਜੀ,

ਅਸੀਂ ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਪੀਰਾਂ-ਪੈਗੰਬਰਾਂ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਸਮੇਤ ਦੱਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਦੁੱਖਾਂ ਮਾਰੀ ਧਰਤੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਣ-ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੈ । ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪ ਇਤਨੇ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹੋ, ਸਗੋਂ ਆਪ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਧੁੰਦਲੇ ਭਵਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹੋ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਪ ਦਾ ਇਤਨਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਆਪ ਨੇ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਤਿੰਨ ਲੱਤਾਂ ਵਾਲੀ । ਜੇ ਇਹ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਜੀ ਕਹਾਂਗਾ । ਕਸੂਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਕੁਰਸੀ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੈੜੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਸਦਕਾ ਭਾਰਤ ਜੋਖ਼ਮ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ ।

ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਥੋੜੀ ਖੇਚਲ ਕਰਕੇ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨਾ । ਇਸ ਨਾਲ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕੁ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ । ਜੇਕਰ ਆਪ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁਲ ਨਾ ਸਕੀਆਂ ਤਾਂ ਚੁੰਧਿਆਂ ਜਰੂਰ ਜਾਣਗੀਆਂ । ਮੈਂ ਫਰਜ਼ ਵਜੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ । 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਬਾਬਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਹਿਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲਿਆ । ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾ ਫਰਕੀ, ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੂਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੱਲੇ 'ਚ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ''ਐ ਬਾਬਰ ਤੂੰ ਜਾਬਰ ਹੈਂ'' ਅਤੇ ਐਮਨਾਬਾਦ (ਸੈਦਪੁਰ) ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਗਿਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ

''ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੈ,
ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ ।''

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ । ਆਪ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਜਾਂ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੀ । ਪਰ ਸਾਡੀ ਅਤੇ ਹਰ ਸੱਚੇ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਉਹ ਸੱਚ ਦਾ ਪੈਗੰਬਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਚ ਬੋਲ ਕੇ ਬਾਬਰ ਦੀ ਚੱਕੀ ਪੀਠੀ, ਪੰਜਵੇਂ ਜਾਮੇ ਵਿੱਚ ਤੱਤੀ ਲੋਹ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਛੇਵੇਂ ਜਾਮੇ 'ਚ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ''ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਨਾਵੇਂ ਜਾਮੇਂ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪੁੰਜ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਬਦਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜਾਬਰ ਤੋਂ ਸਿਰ ਕਟਵਾ ਲਿਆ । ਪਰ ਇਸ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਆਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ।

ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸੇ ਹੀ ਅੰਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਲਾਦ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਡਾ ਨਾਉਂ ਖਾਲਸਾ ਹੈ । ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰਕੇ ਲੜਨਾ, ਦੇਗਾਂ 'ਚ ਉਬਲਣਾ, ਚਰਖੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਰੰਬੀਆਂ ਨਾਲ ਖੋਪਰੀਆਂ ਉਤਰਾਉਣੀਆਂ, ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿਰ ਧੜ ਚਿਰਾਉਣੇ ਪਰ ਦੇਸ-ਧਰਮ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਸਾਡਾ ਕਰਤਵ ਹੈ । ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਹੈ । ਜਿੱਥੇ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇ, ਗਊ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ । ਸਾਡਾ ਦੇਸ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਕਪਟ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ । ਸਾਡਾ ਦੇਸ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਜੀਰ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰੇ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ (ਸਾਜਬਾਜੀਆਂ) ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ 1848 ਈ: ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਖੁੱਸ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ (ਫਰੰਗੀ) ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਿਆ । 1947 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੇਲੇ ਚਲਾਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਭੋਲੇ (ਬੇਵਕੂਫ਼) ਲੀਡਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਭਾਈ-ਭਾਈ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਵਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਤਿਹਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਦੀਨ ਦੁਖੀ ਦਾ ਦਰਦ ਜਾਨਣਾ, ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਗਾਲਣਾ । ਦੇਸ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਆਹੂਤੀ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਨਾਅਰਾ ਦੇ ਦੇਣਾ,

ਪੰਥ ਵਸੇ ਮੈਂ ਉਜੜਾਂ, ਮਨ ਚਾਓ ਘਨੇਰਾ ॥

ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੂੰਹ 'ਚ ਘਾਹ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ।

ਕੌਮ ਸਾਡੀ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਲੜਦੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦਾ 1739 ਤੋਂ 1839 ਤੱਕ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਿੰਦੂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਬਦਲੇ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ । ਭਾਰਤ ਦਾ ਲੁੱਟਿਆ ਮਾਲ ਕਦੀ 'ਕਾਬਲ' ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦਿੱਤਾ । ਸਗੋਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੋਰ ਦੇ ਨਾਲ 12 ਮਿਸਲਾਂ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਲੰਬਾ ਚੌੜਾ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ । ਕੇਂਦਰੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਤੁਰਕ ਜਾਂ ਪਠਾਨ ਫਿਰ ਕਦੀ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ । ਖਾਲਸਾ ਉਹ ਕੌਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 80 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਫਰੰਗੀ ਦੇ ਪੈਰ ਉਖਾੜ ਦਿੱਤੇ । ਪਰ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਹੈ । ਜਿਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਾਸਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਹਾਗਾ ਜੋੜ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ।

ਜਿਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਪਾਵਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ 1984 ਵਿੱਚ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਬੰਬਾਂ, ਟੈਂਕਾਂ-ਗੋਲਿਆਂ ਦਾ ਤਾਬੜ-ਤੋੜ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲੂੰਧਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਭਾਈ-ਭਾਈ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ।

ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ

ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੁਹਾਡੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਅਣਖੀਲੇ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਬੁਖਲਾ ਉਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣੀ ਪਵੇਗੀ । ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕਦੇ ਵੀ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ।

ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਨਿਰਦਈ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ । ਅਨੇਕਾਂ ਘਰ ਬਰਬਾਦ ਅਤੇ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ । ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ । ਨੌਜਵਾਨ ਅਬਲਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਜਤ ਬਰਬਾਦ ਹੋਈ । ਹੱਸਦਾ ਰੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਸ ਜਾਲਿਮ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਰੱਖਿਆ ਹੁਣ ਸਰਨਾ ਨਹੀਂ ।

ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਦਰੱਖਤ ਡਿੱਗਿਆ ਦੱਸ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਜਬਰਦਸਤੀ ਹਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕੁਚਲੇ ਗਏ । ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਅੱਡ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਿਆ ।

ਰਾਜੀਵ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਦਿੱਤਾ ਲਿਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ । ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਖਹੁੰਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਟੱਕਰ ਸਿੱਧੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨਿਰਦਈ ਅਰਾਜਕਤਾ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ (ਖਾਲਿਸਤਾਨ) ਨਿਕਲੇਗਾ ।

ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਗਾਉਂਦੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦੇ-ਆਜ਼ਮ ਸ: ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਗਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ :

''ਮਾਏ ਮੇਰਾ ਰੰਗ ਦੇ ਬਸੰਤੀ ਚੋਲਾ''

ਕਿਉਂਕਿ ''ਸਰਫਰੋਸ਼ੀ ਕੀ ਤਮੰਨਾ ਅਬ ਹਮਾਰੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਹੈ, ਦੇਖਨਾ ਹੈ ਜ਼ੋਰ ਕਿਤਨਾ ਬਾਜੂਏ ਕਾਤਿਲ ਮੇਂ ਹੈ । ''

ਸ੍ਰੀ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤੂ ਇੰਨੀ ਕੀਮਤੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਇਵਜਾਨਾ ਚੁਕਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਾਦ ਹਰ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹੈ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੈ, ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤੀ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਲਗਨ ਸਦਕਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਹੈ । ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸੁਆਸ ਤੱਕ ਲੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇਸ-ਧਰਮ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤਦਾ ਆਇਆ ਹੈ । ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜੋ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਜਿੱਤੇਗਾ । ਹੁਣ ਸੋਚਣਾ ਆਪਨੇਂ ਹੈ ਕਿ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਟੇਢੇ ? ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵੱਸੋਂ ਦੇ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸਤੀ ? ਜੇਕਰ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਆਪ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੋ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਬਣ ਰਹੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਹੱਥੀਂ ਨਿਧੜਕ ਕੌਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਓ । ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜਨਮੇ ਹੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਮੰਜਿਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ।

ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਆਪ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਤੌਖਲੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ । ਜ਼ਰਾ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪੱਟੀ ਲਾਹ ਕੇ ਦੇਖੋ ਖਾਲਸਾ ਅਗਨੀਵਾਂਗ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਲਿਮ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਸੀਂ ਧੂੰਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਨਿੱਤ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਮਰਦੇ ਨੂੰ ਤੀਲੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਤੁੱਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਥਾਹ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੀਲੇ ਤਾਂ ਕੀ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੇੜੇ ਪੁੱਠੀਆਂ ਬਾਜੀਆਂ ਲਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਵਜੂਦ ਹੀ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਅਕਲ ਕਰੋ ! ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖੋ, ਅਤੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ । ਜੇਕਰ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਤੂਫਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੜਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਮੁੱਕਦੀ ਜਾਪੇ ਤਾਂ ਤੂਫਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰ ਪੈਣ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਲੋੜ ਹੈ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦੀ, ਸਮੇਂ ਦਾ ਦੌਰ ਬੜਾ ਬੇਵਫ਼ਾ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

''ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ''

ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ (ਖਾਲਸਾ)

ਭਾਈ ਇੱਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਫ਼ੌਜੀ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਪ ਚੁੱਕੀ ਹੈ

'ਜਨਤਕ ਪੈਗ਼ਾਮ' ਦੇ ਵਫ਼ਦ ਦੀ

ਨੇਪਾਲੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਗੱਲਬਾਤ

ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਭੁਗਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਕੜਾਈ ਬਖ਼ਸ਼ਣਾ ਹੈ। ਅਸੈਂਬਲੀ ਜਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਸਹਾਈ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣਗੇ ? ਇਸ ਸੁਆਲ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਠੋਸ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਤੇ ਬੋਲੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਮਾਨ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਜੇਤੂ ਹੋਏ 'ਪੰਥਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ' ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਪੱਲੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਣਨੀਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਧੇਲੇ ਦਾ ਵੀ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕੇ।

ਅਦਾਰਾ 'ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ' ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਫ਼ਦ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਸਾਨੂੰ 'ਸੰਯੁਕਤ ਜਨ ਮੋਰਚਾ' ਦੇ ਇੱਕ ਗਿਆਰਾਂ ਮੈਂਬਰੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਵਫ਼ਦ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। 'ਸੰਯੁਕਤ ਜਨ ਮੋਰਚਾ' ਨੇਪਾਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਜਨਤਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ.ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਰੂਸ ਜਾਂ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਨੇਪਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 11 ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕੇ ਹਨ ? ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਉਹ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਫਾਇਦਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ? ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ? ਆਦਿ, ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਆਲ ਸਨ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ। ਅਦਾਰਾ "ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ" ਦੇ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲੀ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੰਯੁਕਤ ਜਨ-ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸ੍ਰੀ ਨੀਲਾਮਨੀ ਪੋਖਰੇਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਬਿਉਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ "ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ" ਦੇ ਪਾਠਕ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੋ ਸਕਣ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤ ਛਾਪਣ ਦਾ ਅਰਥ ਨੇਪਾਲੀ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਦਰਸਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਇੱਥੇ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਨੇਪਾਲ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਪੋਲ ਅਜੇ ਇਸ ਕਦਰ ਨੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿੰਨਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਨੰਗਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਜੋ ਦਾਅਪੇਚ ਉਥੇ ਵਾਜਬ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋਣ। ਫਿਰ ਵੀ, 'ਸੰਯੁਕਤ ਜਨ ਮੋਰਚਾ' ਦਾ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ ਉਹਨਾਂ 'ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ' ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਧ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। (ਅਦਾਰਾ 'ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ')

ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ : ਤੁਸੀਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ ਉਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਗਲਤ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਥਕ ਤਾਕਤਾਂ ਤੱਕ, ਜੋ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਦਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਈਮਾਨ ਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ?

ਨੇਪਾਲੀ ਵਫ਼ਦ : ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਨੇਪਾਲ ਅੰਦਰ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਅਜੇ ਨਵਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਭੁਲੇਖੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਠੋਸ ਤਜਰਬੇ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਹ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਥੋਥ ਤੇ ਕੋਹਜ ਨੰਗਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ, ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੰਘਰਸ਼। ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਿਧਾਨਿਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਸਾਡੀ ਸਰਗਰਮੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਅਸਰਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਪਾਰਟੀ ਬਾਹਰ ਤਾਕਤਵਰ ਤੇ ਕਰਮਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਨੀ ਹੀ ਸਾਡੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਸਰਗਰਮੀ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਪਰਭਾਵ ਛੱਡ ਸਕੇਗੀ। ਉਂਜ ਨੇਪਾਲ ਅੰਦਰ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਿਰਦਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਬੱਕਰੇ ਦਾ ਮਾਸ ਲਟਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅੰਦਰ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਮਾਸ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਅਸਲੀਅਤ ਅਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ : ਇਹ 'ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਮਾਸ' ਤੇ 'ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਮਾਸ' ਵਾਲਾ ਓਹਲਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕੇ ਹੋ ?

ਨੇਪਾਲੀ ਵਫ਼ਦ : ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚਾਰ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸਦਨ ਅੰਦਰ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ.ਜਾਂ ਰੇਡੀਓ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਹੀ ਦਬ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਪਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਉਤੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਗਲਬਾ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਸਾਡਾ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ।

ਜਨਤਕ ਪੈਗ਼ਾਮ : ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ ?

ਨੇਪਾਲੀ ਵਫ਼ਦ : ਇੱਕ ਨਹੀਂ, ਅਨੇਕਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ । ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਮੌਕੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ 'ਮੁਕਟ' (ਤਾਜ) ਨੂੰ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੇ 'ਮੁਕਟ' ਦਾ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਅਸੀਂ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੱਵਲ ਦਰਜੇ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ । ਜਿਸ ਰਾਜ-ਘਰਾਣੇ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਣ-ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਿਤਾੜ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਾਲਮ ਰਾਜ-ਘਰਾਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਕਿਵੇਂ ਪਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ? ਨਾਲੇ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ ? ਜੀਹਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਸੀਂ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਾਂ, ਉਸ ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮਸਤਕ ਕਿਉਂ ਝੁਕਾਈਏ ? ਸਵੈ-ਮਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੇਪਾਲੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਪਰ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਦਸਤੂਰ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ । ਨੇਪਾਲ ਦੀਆਂ ਸਭ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਬਾਹਰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਬੋਲੀ ਜਾਣ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ 'ਮੁਕਟ' ਅੱਗੇ ਬੇ-ਗੈਰਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਅਸੀਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਠੋਕ ਵਜਾ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੰਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਉੱਕਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਵਰਗੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵੀ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਮਾਰਕਸਿਸਟ-ਲੈਨਿਨਸਟ ਪਾਰਟੀ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਹੈ । ਨੇਪਾਲ ਅੰਦਰ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਹਨ ਉਹ । ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ 'ਮੁਕਟ' ਨੂੰ ਝੁਕ-ਝੁਕ ਕੇ ਸਲਾਮਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਖ਼ੈਰ, ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਠੋਕਵਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਦਾ ਮੁਕਟ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਗਿਆਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਜਣੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ । ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਪਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਭਾਫ਼ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਲਫ਼ ਲੈਣ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ।

ਪਰੰਪਰਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਕਿਵੇਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ? ਅਸੀਂ ਇਹ ਝੂਠ ਕਿਉਂ ਬੋਲੀਏ ? ਅਸੀਂ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੁਸਤਾ (ਸਾਵਰਨਿਟੀ) ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ । ਸੰਵਿਧਾਨ ਤਾਂ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਨਾਲੇ ਅਸੀਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਆਏ ਹੀ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਗਿਆਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਜਣੇ ਅੜ ਗਏ । ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਹਲਫ਼ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ । ਇਸ ਨਾਲ ਸਦਨ ਅੰਦਰ ਤਹਿਲਕਾ ਮੱਚ ਉਠਿਆ । ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜਦ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਜੁਆਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ । ਖ਼ੈਰ, ਕਾਫ਼ੀ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ । ਅਖ਼ੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾ **ਸਹੀ**, ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਜਨਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਲਈ ਜਾਵੇ । ਸੋ ਅਸੀਂ ਗਿਆਰਾਂ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਹੀਂ, ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਜਨਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਰਹਾਂਗੇ ।

(ਪਾਠਕ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 1989 ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਜੇਤੂ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਨਾਲ ਕਰਨ ਜਿਹੜੇ ਹਲਫ਼ ਲੈਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਪੈਂਤੜਾ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਸੂਲੀ ਗੱਲ ਉਤੇ ਡਟੇ ਰਹਿ ਸਕੇ । ਉਹ ਲਾ ਲਾ ਕਰਕੇ ਜਿੱਤ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਪੱਲੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੇਧ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਸੀ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਪੂਰੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ ।)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਰਵਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ । ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਨੇਪਾਲ ਅੰਦਰ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੇਪਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਕਈ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵੀ ਹਨ । ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਪਈ । ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ । ਇਹ ਵੀ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਸਲਾ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਆਇਆ । ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਕ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਸਦਨ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਬੰਦ ਗਲੇ ਵਾਲਾ ਕੋਟ, ਅਚਕਨ ਤੇ ਰਾਜਾ-ਸ਼ਾਹੀ ਟੋਪੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨੇਪਾਲ ਦੀ 'ਕੌਮੀ ਪੁਸ਼ਾਕ' ਦਾ ਨਾਉਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਕੋਈ ਕੌਮੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਪੁਸ਼ਾਕ ਰਾਜ-ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਹ-ਮ-ਖਾਹ ਕੌਮੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਨੇਪਾਲ ਅੰਦਰ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਰਾਜ-ਘਰਾਣੇ ਵੱਲੋਂ ਠੋਸੀ ਗਈ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਜੁਆਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਿਨ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਰਾਜਾ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਕ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਉਸ ਦਿਨ ਲਈ ਹੀ 'ਕੌਮੀ ਪੁਸ਼ਾਕ' ਪਹਿਣ ਲਓ । ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ "ਨਾ ਬਈ ਜੋ ਪੁਸ਼ਾਕ ਰੋਜ਼ ਪਹਿਨਦੇ ਹਾਂ, ਓਹੀ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ । ਨਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਨਾ ਵੜਨ ਦੇਓ ।" ਬੜੇ ਖ਼ਫ਼ਾ ਹੋਏ ਉਹ । ਪਰ ਅਖ਼ੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ । ਸਾਡਾ ਇੱਕ ਆਦੀਵਾਸੀ ਮੈਂਬਰ ਅੱਧ-ਨੰਗੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਾਲੀ ਲੰਡੀ ਧੋਤੀ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਦੀ ਪਤਲੂਨ

ਹੀ ਪਹਿਣ ਲੈ । ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ । ਉਸ ਖਾਸ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਦੀਵਾਸੀ ਲਿਬਾਸ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਦਨ ਅੰਦਰ ਆਇਆ । ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਟੈਲੀਵਿਯਨ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਟੀ.ਵੀ. ਉਤੇ ਇੱਕ ਵੀ ਝਲਕ ਨਾ ਦਿਖਾਈ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਅੰਦਰ ਵੀ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਰੌਅ ਨਾ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਜਾਏ ।

ਜਨਤਕ ਪੈਗ਼ਾਮ : ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖ੍ਰੀਦਣ ਲਈ ਬੜੇ ਹੱਥ-ਕੰਡੇ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ-ਆਰਾਮ ਤੇ ਐਸ਼-ਇਸ਼ਰਤ ਦੇ ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਕਈ ਵਾਰ 'ਚਾਬਕ' ਦੀ ਬਜਾਇ ਪਲੋਸਵਾਂ ਹੱਥ ਫੇਰ ਕੇ ਭਰਮਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਖੰਡ ਲਿਪਟੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖੁਆਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ । ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਤੁਹਾਡਾ ਤਜਰਬਾ ਕੀ ਹੈ ?

ਨੇਪਾਲੀ ਵਫ਼ਦ : ਹਾਂ, ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸੂਖ਼ਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਕਈ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਅਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ, ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰਦੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਫਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਖੇਡ ਬੜੀ ਤਿਲ੍ਹਕਵੀਂ ਹੈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਚੌਕਸੀ ਵਰਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲੋਂ ਚੇਤੰਨ ਰੂਪ 'ਚ ਇੱਕ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਗੱਲ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਮ ਜਿਹੀ ਲੱਗੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਡੂੰਘੇ ਹਨ ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹੱਲ (ਜੀਹਨੂੰ 'ਸੀਤਲ ਨਿਵਾਸ' ਦੇ ਨਾਉਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਨਿਉਂਦਾ ਆਇਆ । ਇਹ ਨਿਉਂਦਾ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਚੇਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ । ਪਰ ਇਸ ਸੱਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਇਕਦਮ ਮੱਥਾ ਠਣਕਿਆ । ਭਾਵੇਂ 'ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ' ਨਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਇਸ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ । ਪਰ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੇ ਇਸਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ । ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਜਦ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਅੱਧੀਓਂ ਵੱਧ ਵੱਸੋਂ ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਸੌਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਡਾ ਰਾਜੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਅਮੀਰ ਵਰਗ ਨਾਲ ਬਹਿ ਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਭੋਜ ਖਾਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ? ਅਸੀਂ ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਐਮ.ਪੀ. ਬਣੇ ਹਾਂ । ਰਾਜਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਅਮੀਰ ਵਰਗ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੜੱਪ ਕਰਕੇ ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਧਨ ਦੌਲਤ ਪਾਪ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੈ । ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਪਾਪ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਜੂਠ ਚਟਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ । ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜੂਠ ਚੱਟਣ ਲਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਭਰਿਆ । ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁਲਣਾ-ਮਿਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੋ ਤਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਨਫ਼ਰਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਇਹ ਅਮਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਉਲਟੇ ਰੁਖ ਪਲਟ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਉਸ ਦਿਨ ਸੰਸਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾਹਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ । ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਲਤੂ ਇੱਜੜ ਵਾਂਗ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹੱਲ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰੇ-ਪਰ ਅਸੀਂ ਗਿਆਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਜਣੇ ਉਸ 'ਇੱਜੜ' ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਦਮ ਅਲੱਗ ਹੋ ਗਏ । ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਖੜੇ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਚਿਪਕਾਏ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਉਧਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ 'ਪਾਲਤੂ ਇੱਜੜ' (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ) ਸੀਤਲ ਨਿਵਾਸ ਅੰਦਰ ਰਾਜੇ ਦੀ ਜੂਠ ਚਟਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਧਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤਮਾਸ਼ੇ' ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ।

(ਨੇਪਾਲੀ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਤੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ । ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਿਪਾਲੀ 'ਕਾਮਰੇਡ' ਉਹਨਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਵੱਧ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਤਾਂ 'ਭਾਈ ਲਾਲੋਆਂ' ਦੇ ਬਣਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਲਕ ਭਾਗੋਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰਤੀ ਭਰ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਜਾਂ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਗਵਰਨਰਾਂ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਖਾਣੇ ਖਾਂਦਿਆਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਜੇਕਰ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਸ਼ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਮਿਲ ਬੈਠਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ।)

ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ । ਸੰਸਦ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਮਾਲਦੀਵ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਇਆ । ਉਸਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸੀਤਲ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭੋਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਉਂਦਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ । ਉਸ ਵਕਤ ਹੀ ਇੱਕ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੱਗੇ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ । ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਾਲਦੀਵ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭੋਜ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਨੇ ਜਬਰੀ ਧਰਨੇ ਤੋਂ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ । ਅਸੀਂ ਇਸਦਾ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭੋਜ ਦਾ ਵੀ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ । ਜਦ ਦੂਸਰੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭੋਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਖੜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ।

ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ, ਇੱਥੇ ਸਾਡੇ ਨੇਪਾਲ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਹ ਕਮੇਟੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਚਰਨ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਾਨਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ-ਕਰਾਉਣਾ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨੀਆ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ । ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ (ਭਾਵ ਸਭਨਾਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ) ਸਰਕਾਰੀ ਭੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਦੀ ਮੁਨਾਸਬ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਜਿਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਬਹਿ ਕੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਸੁਆਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਉਸ ਕਮੇਟੀ

ਵਿੱਚ ਬੈਠਣਾ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਅ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ।

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ ਇੱਕ ਠੋਸ ਉਦਾਹਰਨ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ । ਸੰਸਦ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਵਰਗ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ (ਸਿਵਲ ਸਰਵੈਂਟਸ) ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਦਿੱਤੀ । ਅਸੀਂ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਡਟਵਾਂ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ । ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾ ਰਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸੌ-ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਸ 'ਜੁਰਮ' ਬਦਲੇ ਸਾਨੂੰ ਕੈਦ ਸੁਨਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਣਾ ਦੇਵੇ । ਅਸੀਂ ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਹੜਤਾਲੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ 'ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ' ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ।

ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ : ਕੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ?

ਨੇਪਾਲੀ ਵਫ਼ਦ : ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਰਾਜੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੁਆਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦਾ । ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਰਾਜੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ ਨਹੀਂ, ਦਰਜਨਾਂ ਸੁਆਲ ਉਠਾਏ । ਅਸੀਂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਕਿ ਰਾਜਾ ਨੇਪਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ; ਉਸਦਾ ਰਾਜ-ਘਰਾਣਾ ਸਮਗਲਰਾਂ ਦਾ ਗਰੋਹ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਈ । ਉਹਨਾਂ ਬਹੁਤ ਦੁਹਾਈ ਪੁੱਟੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ । ਅਜਲਾਸ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਇਹ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਬੰਧੇਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਜੇਕਰ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਬਦਲੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮੈਂਬਰੀਆਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਰ ਦਿਓ । ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਅੰਦਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਾਂਗੇ । ਸੋ ਅੱਗੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ : ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਬਦਲੇ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ?

ਨੇਪਾਲੀ ਵਫ਼ਦ : ਹਾਂ, ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਆਮ ਹੀ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਜਦ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਉਤੇ ਇਹ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਨਾ ਚੁੱਕੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲ ਉਤੇ ਡਟੇ ਰਹੇ । ਅਸੂਲਾਂ ਉਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ ।

ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ : ਜਦ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਟੀ.ਵੀ.ਜਾਂ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਨਸ਼ਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਆਖ਼ਰ ਫਾਇਦਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ? ਸਿਰਫ਼ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਬੇਜਾਨ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰਖਰੀਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਬੋਲੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ?

ਨੇਪਾਲੀ ਵਫ਼ਦ : ਪਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਪੱਖੋਂ ਆਪਣੀ ਘਾਟੇਵੰਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਦੋ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਯਤਨ ਜੁਟਾ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਇੱਕ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਂ । ਦੂਜਾ, ਅਸੀਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਥੋਥ ਅਤੇ

ਪਖੰਡ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ, ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਬੜੀ ਘਾਟ ਹੈ । ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ । ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਕਾਇਲ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਬੇਜਾਨ ਹਨ ਤੇ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਬੋਲੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਇਹ ਕੋਈ ਘੱਟ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ । ਨੇਪਾਲ ਅੰਦਰ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਜੇ ਨਿਆਣੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਸੱਚ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਰਗਾ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਬੜੇ ਭੁਲੇਖੇ ਹਨ । ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਇਹ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤ ਮਾਨਣਾ ਨਹੀਂ ।

ਜਨਤਕ ਪੈਗਾਮ : ਸ੍ਰੀ ਨੀਲਾਮਨੀ ਪੋਖਰੇਲ ਜੀ ਤੁਸੀਂ 'ਜਨ ਮੋਰਚਾ' ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰ ਹੋ । ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੋਈ ਮਮੂਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ । ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਉਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚੱਲਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਉਤੇ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਤਿਲਕਣਾ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰੇ ਹਨ । ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਖੇਡ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਮੁੱਚਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕੀ ਹੈ ?

ਨੀਲਾਮਨੀ ਪੋਖਰੇਲ : ਇੱਕ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਤਜ਼ਰਬੇ 'ਚੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਖੇਡ ਨਹੀਂ । ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਬੈਠੇ ਹਨ । ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਘੁੱਗੂ ਵੱਟੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮੜਿਕਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਬੁਧੀਮਾਨ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰ ਮਹਿਜ਼ ਨਾਹਰੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਸੂਝ-ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਵਿਉਂਤਣ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਹਰ ਚਾਲ ਤੇ ਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅੰਦਰਲੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਖੱਪਬਾਜੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਦੇਖਣਾ ਗਲਤ ਹੈ । ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿੱਖਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨਾੜੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਹਾਂ । ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਹੋਰ ਤੀਖਣ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਂਜ-ਸੁਧਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਈਮਾਨ ਉਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਨੋਕ ਉਤੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੁੱਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ । ਜਦ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਵੀ ਪੱਖ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡਾ ਪਤਨ ਯਕੀਨੀ ਸਮਝੋ ।

ਸਾਲ : ਸਤਵਾਂ ਅੰਕ : 82ਵਾਂ

ਸੰਪਾਦਕ : ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਤਾ : ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ,
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਸ਼ਕਰੌਦੀ, ਜਿਲ੍ਹਾ : ਸੰਗਰੂਰ-148026
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ : 50 ਰੁਪਏ/ਮਨੀਆਰਡਰ ਤੇ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ।
ਮਾਲਕ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ : ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ

ਛਾਪਕ : ਜੇ.ਜੇ.ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼ ਲੁਧਿਆਣਾ ।

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਰੋਲ

ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੱਜ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧਰਨੇ ਮਾਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਝੰਡੇ ਗੱਡਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਸੌਰੇਗਾ। (ਸੁਖਬੀਰ)

(ਕਾਂਗਿਆਰੀ ਕਾਲਮ ਲਈ ਸਾਨੂੰ 22 ਚਿੱਠੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਥਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਣ ਸਿਰਫ ਦੋ ਹੀ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਵੀਰ ਸਾਡੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸਮਝਣਗੇ)

'ਕਾਂਗਿਆਰੀ ਕਾਲਮ' ਲਈ 12 ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਵਿਚੋਂ 60 ਦੇ ਲਗਪਗ ਕਾਂਗਿਆਰੀ ਸ਼ਬਦ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਆਭਾਸ, ਘੋਸ਼ਿਤ, ਪ੍ਰਦਾਨ, ਉਤਪੰਨ...ਵਗੈਰਾ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਇਸ ਮੋਢੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਘਸੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਸਾਫ ਤਸਵੀਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਉਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੇ ਕਾਂਗਿਆਰੀ ਸ਼ਬਦ (ਲਗਪਗ 30) ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁੱਕਵਾਂ ਤੇ ਸੌਖਾ ਬਦਲ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਕਾਂਗਿਆਰੀ ਸ਼ਬਦ—ਸੰਪੰਨ, ਆਯੋਜਤ, ਉਪਲਬਧ, ਆਯੋਜਿਤ, ਸਮਾਰੋਹ, ਮਰਹੂਮ, ਆਭਾਸ, ਘੋਸ਼ਿਤ, ਪ੍ਰਦਾਨ, ਉਤਪੰਨ ਜੇਵਰ, ਸੰਮੇਲਨ, ਦ੍ਰਿਸ਼, ਉਚਿਤ, ਆਯੋਜਕਾਂ, ਵਿਵਾਦ, ਸਵੱਛ, ਅਵਸਰ, ਅਧ-ਜਲੀ, ਸੀਮਾਂ, ਪ੍ਰਸਥਾਨ, ਪੂਰਵਜਾ, ਬਟਵਾਰੇ, ਜਲ, ਉਪਲਭਤਾ, ਸਮਰੱਥਕ, ਧਕੇਲਿਆ, ਅਵਸਰ, ਤਜਵੀਜ, ਪਰਿਹੇ, ਮੁਸਤੈਦੀ, ਬੜਾਵਾ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ, ਮੁਜਾਹਰਾ, ਧਾਂਦਲੀਆਂ, ਸਮਾਰੋਹ, ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ, ਪ੍ਰਤੀ-ਯੋਗਤਾ, ਵਿਲੰਬਿਤ, ਸਮੱਗਰੀ, ਸੰਚਾਲਣ, ਵਾਸਤਵਿਕ, ਨਿਵੇਸ਼, ਯਾਤਾਯਾਤ, ਵਿਤਰਨ, ਜੋਸ਼-ਖਰੋਸ਼, ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ, ਸਰੋਤ ਆਮ ਪਾਠਕ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹਨ। ਹੇਠਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇਖੋ—

ਵਾਰਨਿੰਗ, ਆਰਡਰ, ਅੰਤਰਮ, ਪਬਲਿਕ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਗਜ਼ਟ, ਆਰਡੀਨੈਂਸ, ਰੈਫਰੈਂਸ, ਹਾਊਸ, ਐਕਟ, ਸੈਕਸ਼ਨ, ਕੈਬਨਿਟ, ਸਬ-ਕਮੇਟੀ, ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸਪੈਸ਼ਲ, ਲੀਵ, ਸਟੈਂਡ ਸਪਲਾਈ, ਟੈਸਟਪਿੰਨ, ਹੋਲਡਰ ਵਗੈਰਾ ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਰਲ ਤੇ ਸੌਖਾ ਬਦਲ ਹੈ। ਜੋ ਛੇਤੀ ਸਮਝ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ ਉਪਰ ਕਾਵੇਰੀ ਪਾਣੀ ਸਬੰਧੀ ਲੱਗੀ, ਖ਼ਬਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲਗਪਗ 30 ਕਾਂਗਿਆਰੀ ਸ਼ਬਦ ਹਨ।

ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲੋਚਦਾ ਦਾਸ
: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਦਾ (ਬਠਿੰਡਾ)

'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਅੱਠ ਅੰਕਾਂ ਚੋਂ ਕੁਝ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਲਫ਼ਜ਼ ਜੋ ਮੈਂ ਫੜ ਸਕਿਆਂ 'ਕਾਂਗਿਆਰੀ' ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰਲ ਪੰਜਾਬੀ ਬਦਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਮੂਜਬ ਦੇ ਸਕਿਆਂ ਉਹ ਨਾਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ—ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਸੱਤ ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਪਰਚਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ-ਲਿਆਂ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਸਕਰ ਰਾਓ ਦਾ ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਵਿਅੰਗ ਛਪਿਆਂ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਨਾਮਵਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮੁਖਤਾਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੱਥੋਂ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਜੋ ਦੁਰਗਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੇ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚਲੇ ਕਿਰਕਲੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਸੌਖੇ ਤੇ ਸਰਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲਫ਼ਜ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ –

ਅਪਹਰਣ—ਅਗਵਾ। ਉਪਯੋਗਤਾ—ਵਰਤੋਂ, ਮਹੱਤਵ। ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ—ਝੁਕਾ। ਉਦਯੋਗ—ਸ਼ਨਾਖਤ। ਪਦ-ਚਿੰਨ੍ਹ—ਪੈੜ। ਜਨ-ਜਨ—ਬੱਚਾ, ਬੱਚਾ ਕੱਲਾ-ਕੱਲਾ। ਪ੍ਰਯੋਗ—ਤਜਰਬਾ। ਕੁਟੀਰ ਉਦਯੋਗ—ਘਰੇਲੂ ਸਨਅਤ। ਬਹੁਰਾਸ਼ਟਰੀ—ਬਹੁਕੌਮੀ। ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ—ਅਰਥਚਾਰਾ।

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਗਲਾ ਪਰਚਾ ਅੱਠ ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਸਫੇ ਤੇ ਵਰਤੇ ਹਿੰਦੀ-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਲਫ਼ਜ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

ਬੰਧਕ— ਵਿਸ਼ਵ—ਸੰਸਾਰ। ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ—ਹਾਲਤਾਂ। ਨ੍ਰਿਤ—ਨਾਚ। ਪਤ੍ਰਿਕਾ—ਪਰਚਾ।

ਇਸੇ ਦਿਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ 'ਚ ਆਸਥਾ (ਭਰੋਸਾ) ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ (ਹਾਲਤਾਂ) ਪ੍ਰਥਾ (ਰੀਤ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ) ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਫੇ ਤੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਵੀ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰਬੀਰ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਰਿਵੀਊ ਲੇਖ ਛਪੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ—

ਵਿਕਲਾਂਗ—ਅੰਗਹੀਣ। ਯੁਵਤੀ—ਮੁਟਿਆਰ। ਨਾਰੀਤਵ—ਜ਼ੀਵੀਪਣ ਜਾਂ ਔਰਤਪੁਣਾ। ਵਿਘਟਨ—ਟੁੱਟ-ਭੱਜ। ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ—ਰੁਝਾਨ। ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ—ਤਰੱਕੀ ਪਸੰਦ। ਅਰਜਿਤ—ਪਰਾਪਤ। ਅੰਤਰਗਤ—ਅਧੀਨ। ਪ੍ਰਥਮ—ਪਹਿਲਾ। ਪ੍ਰਸੰਬੰਧਿਤ—ਸ਼੍ਰਵਣ—ਸੁਣਨਾ।

ਐਸ. ਤਰਸੇਮ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਲੇਖ ਇਸੇ ਦਿਨ ਦੇ ਪਰਚੇ 'ਚ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ 'ਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਔਖੇ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਹਨ—

ਸੁਦੇਸ਼ੀ—ਦੇਸੀ। ਅਨੁਸਰਣ—ਨਕਲ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਮਰਜ ਜਿਹੜੀ ਅਖ਼ਬਾਰਨਵੀਸਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਉਲਥਾਉਣਾ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹੀ ਭਾਵ ਪਰਗਟਾਉਂਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੀ ਮੁਹਾਵਰੇ 'ਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ 'ਆਗ ਕੇ ਦਹਾਨੇ ਪੇ' ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇ ਦਹਾਨ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਉਲਥਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇਸਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ 'ਬਲਦੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ' ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਦੋਸਤੀ ਕਾ ਬੰਧਨ' ਲਈ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਬੰਧਨ ਅਤੇ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣਾ ਆਦਿ ਹਿੰਦੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

JANTAK PAIGHAM/Feb. 92/82/Regd. No. 70523/87

45 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਧੋਖਾ ਦੇਹੀ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ, ਜਬਰ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ

ਐਲਾਨ-ਏ-ਜੰਗ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਕੌਮ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲਾਕ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ

ਚੋਣ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ

1. ਤਾਂ ਕਿ 45 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਉੱਤੇ ਢਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅਕਹਿ ਅਤੇ ਅਸਹਿ ਜਬਰ, ਜ਼ੁਲਮ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਦਗਾਬਾਜ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਜੰਗ ਆਰੰਭੀ ਜਾ ਸਕੇ ।
2. ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ, ਸਥਾਈ ਰਾਜਨੀ ਹੱਲ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ।
3. ਤਾਂ ਕਿ ਅੰਨ੍ਹੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ, ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ।
4. ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਚੁਣੀਆਂ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਆਪਣੀ ਜਨੂੰਨੀ ਹਵਸ ਦੀ ਬਲੀ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾ ਸਕਣ ।
5. ਤਾਂ ਕਿ ਸੌੜੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਫ਼ਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਨਾ ਥਿੜਕਿਆ ਜਾਏ ।
6. ਤਾਂ ਕਿ ਫੋਕੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪੜਪੰਚ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ।
7. ਤਾਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਹੱਥ-ਠੋਕਿਆਂ ਅਤੇ ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ੍ਵੈਮਾਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ।
8. ਤਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਇਹ ਫਤਵਾ ਨਾ ਦੇਵੇ ਕਿ ਦਾਗੀ, ਦਗਾਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਗੱਦਾਰ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਤਿਆਗੀ ਅਤੇ ਸਿਰਲੱਥ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਕੌਮ ਦੀ ਪਿੱਠ ਲਵਾ ਦਿੱਤੀ ।
9. ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 1984 ਵਿਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜ਼ਖਮ ਭਰੇ ਹਨ ।
10. ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਵਕਤੀ ਲਾਲਚ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਤੋਂ ਬਚਕੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਠੋਸ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦਾ ਹੈ ।

ਕੌਮ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਹੀ ਧਿਰਾਂ ਹਨ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਗੈਰਤ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ
ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਗੈਰਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬੇਈਮਾਨ ਕੇਂਦਰ ਬੁਖਲਾ ਉਠਿਆ ਹੈ

ਲੋਹਾ ਗਰਮ ਹੈ, ਆਓ ! ਇਸ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸੱਟ ਮਾਰੀਏ

ਵਾਪਸੀ : ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਸਕਰੌਦੀ, ਸੰਗਰੂਰ—148026